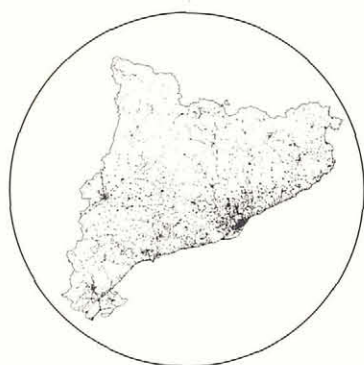

EL MARC PER A UNA IGUALTAT D'OPORTUNITATS TERRITORIAL

Agustí d'Arana i Sagnier. *Direcció general de Planificació i Acció Territorial*

ELS DESEQUILIBRIS TERRITORIALS HAN PROVOCAT HISTÒRICAMENT MOVIMENTS MIGRATORIS PER TROBAR NOVES OPORTUNITATS LABORALS I UNA MILLOR QUALITAT DE VIDA. LA PLANIFICACIÓ INTENTA CORREGIR AQUESTS DESEQUILIBRIS PER TAL QUE TOTHOM, INDEPENDENTMENT DEL SEU LLOC DE RESIDÈNCIA, PUGUI GAUDIR D'AQUELLS AVANTATGES

Pla territorial general

La Llei de política territorial va assignar al Pla territorial general una funció de marc per donar coherència de tots els plans, programes o accions amb incidència territorial. A més, el Pla ha de procurar que les actuacions sobre el territori es portin a terme de manera que contribueixin a l'equilibri territorial. Aquest equilibri s'ha d'entendre com una situació en la qual cap ciutadà no veu disminuïdes les seves possibilitats econòmiques i de qualitat de vida per raó de pertànyer a un territori determinat.

En el transcurs de la història, han estat els desequilibris, bàsicament provocats per modificacions de l'estructura econòmica, els que han provocat moviments migratoris per trobar noves oportunitats de treball. En el límit, per tant, equilibri territorial significaria una situació en la qual les oportunitats de treball i de qualitat de vida estiguessin distribuïdes per tot el territori de manera que ningú no tingués necessitat estricta d'emigrar.

Les unitats territorials de base que cal considerar per definir l'equilibri s'han anat modificant en el transcurs dels temps gràcies a les millores del transport. Aquestes millores faciliten els desplaçaments als llocs de treball o fins als diversos equipaments característics de la vida moderna, recurrent distàncies abans impensables. L'equilibri, per tant, significa que el

treball i els equipaments són situats dintre d'un radi assolible amb els mitjans moderns de desplaçament. Per això tenen tanta importància les xarxes de transport que, en modificar els temps de recorregut entre punts del territori, representen a la pràctica i en si mateixes una modificació del significat del territori per a les persones.

Per aquesta raó, una peça significativa de la política d'equilibri territorial portada a terme en el passat pel Govern de la Generalitat ha estat la construcció de carreteres amb el criteri de superar el que tradicionalment havia estat una xarxa d'estructura radiocèntrica polaritzada al voltant de Barcelona. S'ha donat importància als efectes estructurants dels eixos viaris com a cristallitzadors d'activitats al seu entorn, com a potenciadors d'una xarxa de ciutats intermèdies distribuïdes per tot el territori i com a potenciadors de l'activitat de les comarques, mitjançant la millora de l'accessibilitat.

La política d'equilibri territorial comporta també moltes altres actuacions. Els equipaments, racionalment distribuïts pel territori, són essencials per a la qualitat de vida; les polí-

tiques de foment de l'activitat econòmica contribueixen a dotar tots els territoris d'una economia tan diversificada com sigui possible, amb components agraris, industrials i de serveis. De fet, les activitats que incideixen sobre el territori són molt nombroses, de manera que, en general, gairebé totes les activitats de les administracions tenen un vessant pròpiament territorial.

Descongestió, potenciació i unitat funcional

Quan al Pla territorial general se li atribueix la funció d'establir un marc de coherència i unes directrius d'equilibri territorial per a totes aquestes activitats, queda implícit que no ha de preveure cap desenvolupament detallat del que cal fer en cada territori i en cada sector d'activitat. El Pla té un enfocament més general i a més llarg termini, com és habitual en aquests tipus d'instrument de planificació arreu d'Europa. D'altra banda, el Pla s'inscriu en una jerarquia de planejament de la qual n'és la primera peça. Per sota del Pla existeixen els plans

Pla territorial general

El sistema de ciutats intermèdies sobre les quals s'han de recolzar les propostes de reequilibri i descongestió de l'àmbit metropolità de Barcelona

territorials parcials, que han de desenvolupar-lo en sis àrees del territori català, i també els plans territorials sectorials per a ésser aplicats a diferents àmbits d'activitat. Coherentment amb el seu caràcter general, el Pla havia d'ésser aprovat pel Parlament de Catalunya tal com, de fet, va succeir a principi del mes de març d'enguany.

Per tal de dur a terme el seu paper de marc orientador, el Pla defineix un model territorial d'equilibri i estableix de quina manera han de contribuir la resta de plans al desenvolupament d'aquest model.

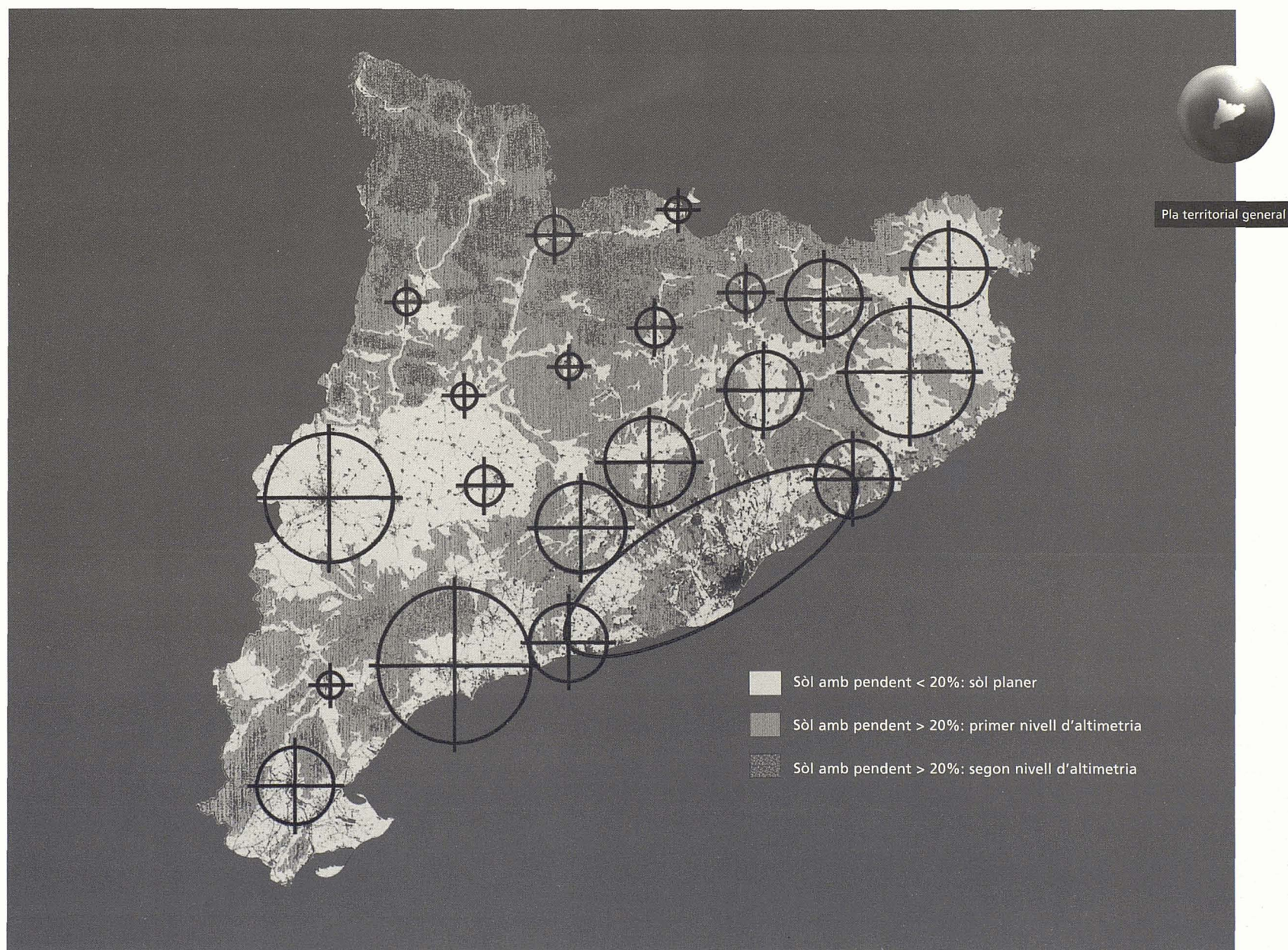
El primer aspecte del model d'equilibri fa referència al reequilibri intern de l'àmbit metropolità de Barcelona, que es vol aconseguir aprofitant el potencial que ofereixen un conjunt de ciutats intermèdies que han mantingut sistemes urbans propis. Martorell, al nord del Baix Llobregat; Granollers, al Vallès Oriental; Mataró, al Maresme, i Vilanova i la Geltrú i Sitges, al Garraf, són exemples d'aquestes ciutats intermèdies. Caldrà recolzar-hi les propostes de reequilibri i descongestió de l'àmbit metropolità, reforçant-les mitjançant equipament i serveis, i també amb una bona accessibilitat.

El segon aspecte del model d'equilibri fa referència al reequilibri global de Catalunya a partir de la potenciació dels pols exteriors a l'àrea metropolitana, que tenen potencial i que poden irradiar creixement i benestar cap als territoris de la seva àrea d'influència.

També, en tercer lloc, s'ha d'entendre l'equilibri com el reforçament del caràcter que té Catalunya d'unitat funcional, gràcies a un sistema de ciutats prou ric que cobreix funcions diverses i que funciona com una xarxa de relacions de tots tipus, relacions que s'han intensificat progressivament amb la millora de les comunicacions i la intensificació dels intercanvis.

El model territorial que proposa aquests objectius d'equilibri interior de l'àmbit metropolità de Barcelona i d'equilibri i integració de tot Catalunya, es formula mitjançant dues peces fonamentals: la imatge-objectiu de distribució de la població per a l'any 2026 i la definició d'un conjunt de sistemes de proposta.

Amb la imatge-objectiu de distribució de la població per a l'any 2026 es té en compte l'evolució històrica de la dis-

La geomorfologia, en un país tan muntanyós com Catalunya, és determinant, perquè dona una relativa escassetat de territoris planers

tribució de la població i es proposa que en el futur la tendència poblacional que resultaria del passat es rectifiqui progressivament, en el sentit de disminuir el pes que sobre el conjunt de Catalunya té l'àmbit metropolità de Barcelona, i d'augmentar, en canvi, el pes de la resta d'àrees del territori.

La segona peça mitjançant la qual es defineix el model d'equilibri és la concreció d'un conjunt de sistemes de proposta. Cadascun està format per diversos municipis que avui dia ja estan lligats entre si per una mobilitat obligada relativament intensa (els sistemes urbans) més uns altres de situats en continuïtat amb aquells.

Alguns dels sistemes de proposta que es defineixen són els següents:

1. El sistema central de l'àmbit metropolità de Barcelona, que és aquell que ja no té possibilitats físiques d'expansió.
2. Els sistemes d'expansió i articulació del sistema central metropolità, que encara tenen capacitat d'acollida, capacitat que s'haurà d'utilitzar sense comprometre-hi la qualitat de vida (la part central i litoral de la comarca del Baix Llobregat, tota la comarca del Vallès Occidental i la part del Vallès

Oriental que limita amb l'Occidental fins a la riera del Tenes, i la part sud del Maresme fins a Vilassar de Mar).

3. Els sistemes de reequilibri metropolità que han de complir les funcions esmentades abans (sistemes urbans de Martorell, Mataró, Vilanova i la Geltrú-Sitges i Granollers-Sant Celoni).
4. Sistemes per al reequilibri territorial de Catalunya, situats fora de l'àmbit metropolità i que han de complir funcions reequilibradores. Dintre d'aquests sistemes es distingeixen diversos nivells, d'acord amb la població de cada sistema.

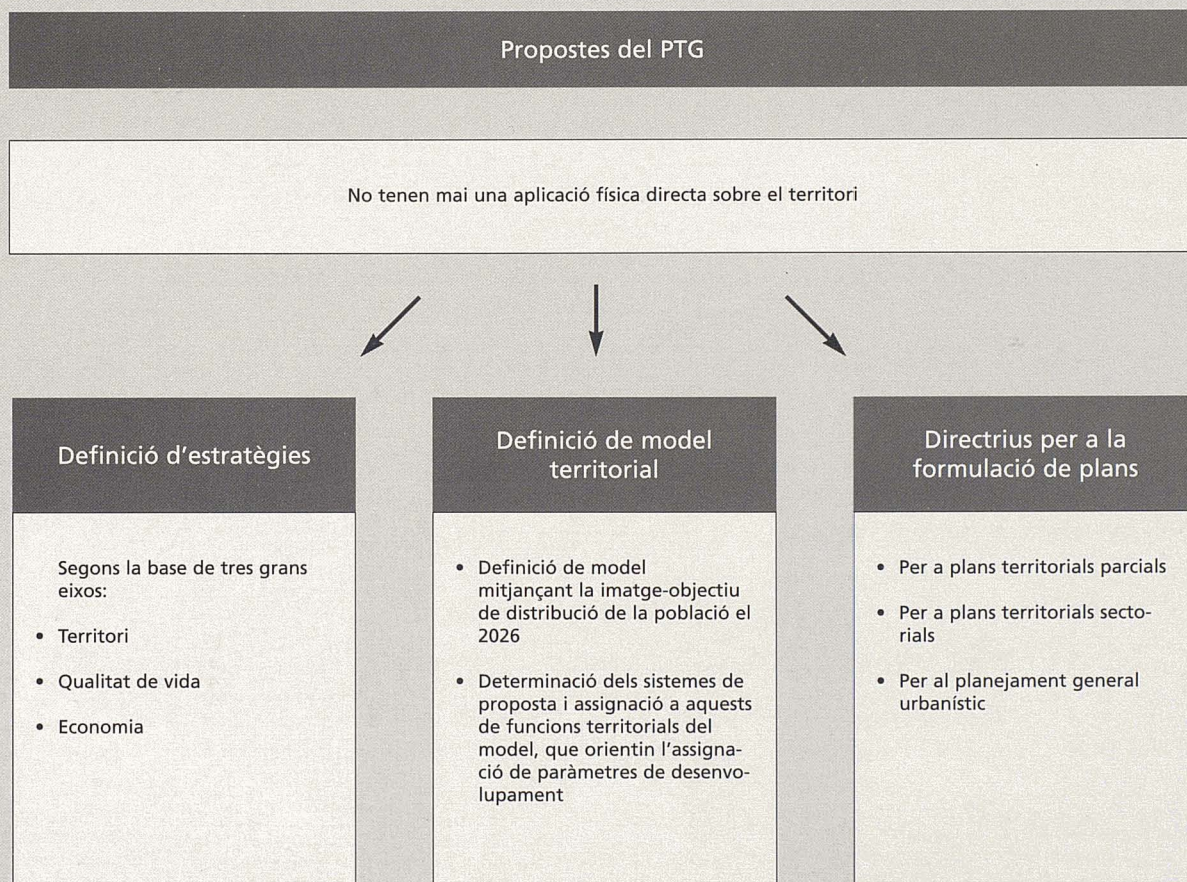
Susceptible d'adaptacions

Els sistemes de proposta signifiquen, per una altra banda, àrees del territori que, per les relacions que mantenen, presenten una certa unitat que convindria que fos tinguda en compte i potenciada per una planificació conjunta.

A més de definir el model territorial en els termes explicats fins ara, el Pla territorial el desenvolupa en línies generals, mitjançant una sèrie de determinacions enfocades a orientar els plans territorials sectorials i els plans territorials parcials.

Pla territorial general

En les infraestructures de transport, s'hi ha posat un especial èmfasi, perquè amb la seva funció de canalitzadores de fluxos de persones i de mercaderies ajudin activament a la consecució del model proposat, potenciant territoris amb capacitat d'expansió o relligant tot el país i reforçant d'aquesta manera la seva naturalesa d'unitat funcional.

Cal remarcar, però, que el Pla territorial general, pel que fa a les infraestructures de transport o a la resta d'infraestructures, aporta propostes de caràcter genèric i deixa als plans territorials corresponents la tasca de concretar-les.

Quant als equipaments, especialment rellevants per a la millora de la qualitat de vida, el Pla estableix una metodologia per a la realització dels corresponents plans sectorials, metodologia destinada a orientar aquests plans cap a una distribució equilibrada per tot el territori dels corresponents centres.

Respecte a la protecció del medi, el Pla defineix els espais que poden ésser objecte de protecció i determina els criteris aplicables en aquests casos, tot delimitant els espais i les directrius per a la seva protecció. En concret, el Pla defineix com de possible protecció els espais caracteritzats

pel fet de tenir els següents valors naturals intrínsecs: valors agrícoles o forestals, capacitat reequilibradora en la relació home-natura o valors culturals.

Pel que fa als plans territorials parcials, el Pla dona un conjunt de directrius per a la seva realització, començant per la definició de sis àrees que han d'ésser objecte de l'aplicació d'aquest tipus de pla. També es defineixen una sèrie de determinacions que hauran d'ésser tingudes en compte pels plans territorials parcials, amb la finalitat d'assegurar el desenvolupament correcte del model territorial proposat.

El Pla territorial general marca uns objectius que, per la seva pròpia naturalesa, necessiten una actuació continuada durant períodes de temps llargs. És en aquest sentit que és un Pla a llarg termini. Sens dubte el pas del temps ens obligarà a afrontar circumstàncies canviants, encara que difícilment es pot pensar que les pautes generals d'equilibri establertes perdin vigència a curt termini. D'altra banda, el seu caràcter de marc orientador permet realitzar concrecions i adaptacions mitjançant uns altres plans, però sense perdre de vista el model territorial de país que es vol. ■

